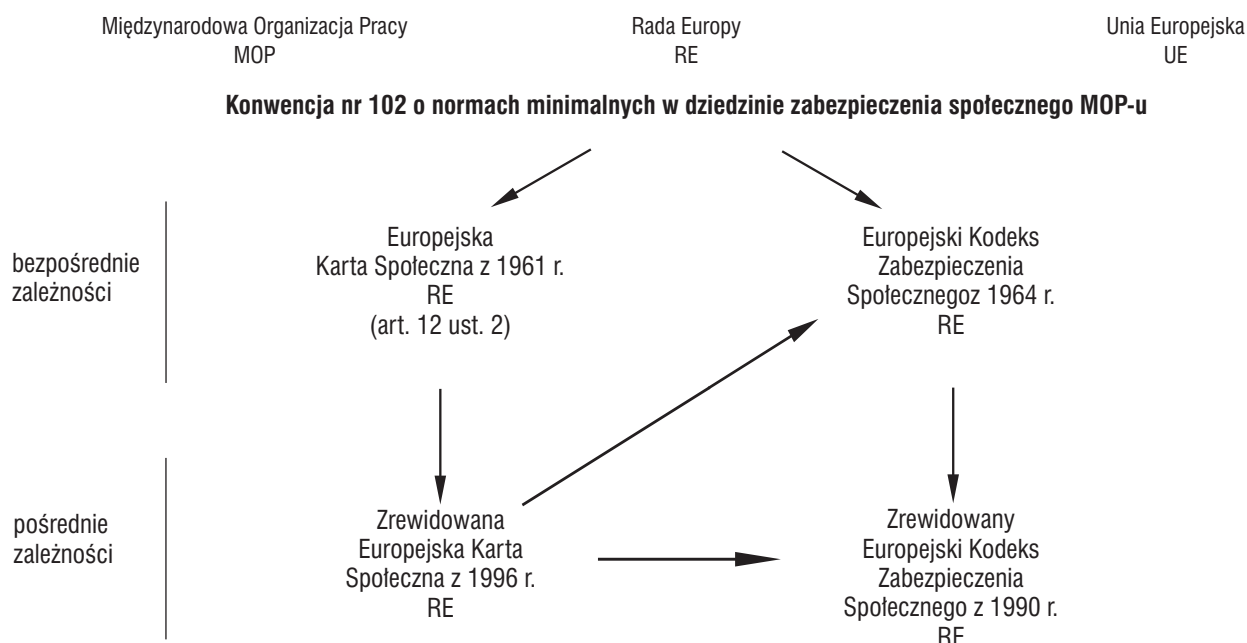

ZWIĄZKI I ZALEŻNOŚCI MIĘDZY ROZWIĄZANAMI MOP, RE I UE W ZAKRESIE ZABEZPIECZENIA SPOŁECZNEGO

Gertruda Uścińska
Instytut Pracy i Spraw Socjalnych

SCHEMAT 1. ZWIĄZKI I ZALEŻNOŚCI

SCHEMAT 2.

KONWENCJE

- nr 121 z 1964 r. dotycząca świadczeń w razie wypadków przy pracy i chorób zawodowych
- nr 128 z 1967 r. dotycząca świadczeń w razie inwalidztwa, na starość i w razie śmierci żywiciela rodziny
- nr 130 z 1969 r. dotycząca opieki lekarskiej i zasiłków chorobowych
- nr 168 z 1988 r. dotycząca popierania zatrudnienia i ochrony przed bezrobociem

związki i zależności

Zrewidowany Europejski Kodeks Zabezpieczenia Społecznego z 1990 r.

część II	Świadczenia zdrowotne	→	Konwencja nr 130
część III	Zasiłki chorobowe	→	Konwencja nr 130
część IV	Świadczenia z tytułu bezrobocia	→	Konwencja nr 168
część V	Świadczenia emerytalne	→	Konwencja nr 128
część VI	Świadczenia z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych	→	Konwencja nr 121
część VII	Świadczenia rodzinne	→	Konwencja nr 102
część VIII	Świadczenia macierzyńskie	→	Konwencja nr 183
część IX	Świadczenia inwalidzkie	→	Konwencja nr 128
część X	Świadczenia dla osób pozostających przy życiu	→	Konwencja nr 128

SCHEMAT 3. TRAKTAT USTANAWIAJĄCY WSPÓLNOTĘ EUROPEJSKĄ TWE (1957 R.)*

art. 42** – najważniejsze rozstrzygnięcia dla zabezpieczenia społecznego. Podstawa prawna do koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego

* Przyjmując, że jest to data Traktatu Rzymskiego.

** art. 52 Traktatu Rzymskiego.

**Rada wykonując postanowienia Traktatu,
wydała odpowiednie Rozporządzenia**

Obecnie są to:

- Rozporządzenie Rady nr 1408 z 14 czerwca 1971 r. w sprawie stosowania systemów zabezpieczenia społecznego dla pracowników i osób prowadzących działalność na własny rachunek, dla członków ich rodzin przemieszczających się we Wspólnocie,
- Rozporządzenie Rady nr 574 z 21 marca 1972 r. dotyczące wykonania Rozporządzenia nr 1408/71.

SCHEMAT 4. TRAKTAT O UNII EUROPEJSKIEJ Z 1992 R. W MAASTRICHT*

Tytuł I art. 6 – Unia szanuje jako zasady ogólne prawa wspólnotowego prawo podstawowe, które jest zagwarantowane w:

- Europejskiej Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności – podpisanej w Rzymie 4 listopada 1950 r.**,
- wynikające z tradycji konstytucyjnych państw członkowskich.

Preambuła – podkreślono sprawy społeczne, powołując się na kwestie społeczne określone w:

- Europejskiej Karcie Społecznej z 1961 r. (Rady Europy),
- Wspólnotowej Karcie Podstawowych Praw Społecznych Pracowników z 1989 r.

* Późniejsze ważne zmiany wprowadzono w Amsterdamie w 1996 r., w Nicei w 2000 r.

** **Konwencja Praw Człowieka z 1950 r. Rady Europy** – podstawowy dokument europejski dotyczący praw obywatelskich i politycznych.
Europejska Karta Społeczna z 1961 r. dokument Rady Europy – podstawowy dokument dotyczący praw społecznych.

Traktat ustanawiający Wspólnotę Europejską Tytuł XI „Polityka społeczna”*

art. 136 – „Wspólnota i państwa członkowskie mając na uwadze podstawowe prawa społeczne określone:

- w Europejskiej Karcie Społecznej z 1961 r. oraz
- we Wspólnotowej Karcie Podstawowych Praw Społecznych z 1989 r.

stawiając sobie za cel wspieranie zatrudnienia, poprawy warunków życia i pracy, aby umożliwić ich harmonizację przy jednoczesnym rozwoju, odpowiednią ochronę socjalną i dialog między partnerami społecznymi i rozwój zasobów ludzkich pomagających podnosić i utrzymać poziom zatrudnienia oraz zwalczanie marginalizacji społecznej”.

art. 137 – aby osiągnąć cele ustalone w art. 136 Wspólnota wspiera i uzupełnia działania państw członkowskich w ustalonych obszarach. W art. 137 wymieniono 11 takich obszarów.

art. 140 – Komisja wspiera współpracę między państwami członkowskimi oraz ułatwia koordynację ich działań we wszystkich dziedzinach polityki społecznej regulowanych w niniejszym rozdziale, a zwłaszcza w sprawach dotyczących:

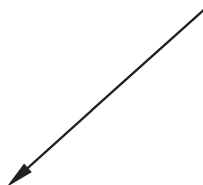
- zatrudnienia,
- prawa pracy i warunków pracy,
- kształcenia i doskonalenia zawodowego,
- zabezpieczenia społecznego,
- ochrony przed wypadkami i chorobami zawodowymi,
- higieny pracy,
- prawa do zrzeszania się oraz umów zbiorowych między pracodawcami i pracownikami.

Cele społeczne w Traktacie ustanawiającym Wspólnotę Europejską zostały w istotny sposób poszerzone poprzez odwołanie się w art. 136 do Europejskiej Karty Społecznej Rady Europy i Wspólnotowej Karty Podstawowych Praw Społecznych Pracowników z 1989 r.

* Edukacja, kształcenie zawodowe i młodzież.

SCHEMAT 5.

Wspólnotowa Karta Podstawowych Praw Społecznych Pracowników z 1989 r.

wzorowana w dużym stopniu
na Europejskiej Karcie Społecznej z 1961 r.

W preambule do Wspólnotowej Karty podkreślono, że inspirację należy czerpać z Konwencji Międzynarodowej Organizacji Pracy i Europejskiej Karty Społecznej z 1961 r. Rady Europy.

Karta Praw Podstawowych Unii Europejskiej z 2000 r.

W preambule podkreślono, że Unia Europejska jest oparta na uniwersalnych wartościach godności człowieka, i wolności, równości i solidarności, opiera się na zasadach demokracji i rządów prawa.

Podkreślono w niej także, że Karta potwierdza prawa wynikające głównie ze wspólnych tradycji konstytucyjnych i wspólnych zobowiązań międzynarodowych państw członkowskich, z Traktatu o Unii Europejskiej i Europejskiej Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności, z Kart Społecznych przyjętych przez Wspólnotę i Radę Europy oraz z orzecznictwa Trybunału Sprawiedliwości Wspólnot Europejskich i Europejskiego Trybunału Praw Człowieka.

Występuje więc odwołanie do dorobku prawnego (*acquis communautaire*) Wspólnoty, ale także Rady Europy, w tym Konwencji Praw Człowieka z 1950 r. i Kart Społecznych.

Karta Praw Podstawowych art. 34 ust. 1

Unia uznaje i szanuje prawo do świadczeń z zabezpieczenia społecznego oraz świadczeń społecznych zapewniających ochronę w przypadkach takich jak macierzyństwo, choroba, wypadki przy pracy, pozostawanie na utrzymaniu innych osób lub starości, jak również utratę pracy według zasad określonych w prawie wspólnotowym, ustawodawstwie i polityce krajowej.

Zasady te zostały oparte na art. 137 i art. 140 Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską.

- art. 12 Europejskiej Karty Społecznej (prawo do zabezpieczenia społecznego)
- pkt 10 Wspólnotowej Karty Podstawowych Praw Społecznych Pracowników (zabezpieczenie społeczne)
- art. 34 ust. 2 – każdy kto legalnie zamieszkuje i przemieszcza się na terytorium Unii Europejskiej ma prawo do świadczeń z zabezpieczenia społecznego i świadczeń socjalnych zgodnie z prawem wspólnotowym oraz ustawodawstwem i praktyką krajową

zasady te zostały oparte na

- art. 13 ust. 4 (prawo do pomocy społecznej i medycznej) Europejskiej Karty Społecznej z 1961 r. RE
- pkt 2 Wspólnotowej Karty Praw Podstawowych

Ochrona, która musi być zapewniona osobom korzystającym z prawa do swobodnego przemieszczania się, musi być zapewniona w systemach zabezpieczenia społecznego według zasad ustalonych w:

- Rozporządzeniu nr 1408/71,
- Rozporządzeniu nr 574/72.
- art. 34 ust. 3 – ustalono, że w celu zwalczania marginalizacji społecznej i ubóstwa Unia uznaje i szanuje prawo do pomocy społecznej i mieszkaniowej, które ma zapewnić godny byt wszystkim osobom pozbawionym wystarczających środków, zgodnie z zasadami ustalonymi w prawie wspólnotowym, ustawodawstwem i praktyką krajową.

zasady te zostały oparte na

- art. 30 ust. 31 Zrewidowanej Europejskiej Karty Społecznej RE z 1996 r. (prawo do ochrony przed ubóstwem i marginalizacją społeczną, prawo do mieszkania).

- pkt. 10 Wspólnotowej Karty

Powinny być przestrzegane w ramach polityki określonej art. 137 ust. 2 w TWE.

- art. 33 dotyczący życia rodzinnego i zawodowego, ust. 1 stanowi, że rodzina korzysta z ochrony prawnej, ekonomicznej i społecznej.

jest oparty na

- art. 16 Europejskiej Karty Społecznej (prawo rodziny do ochrony społecznej, prawnej i ekonomicznej).

- art. 33 ust. 2 „W celu pogodzenia życia rodzinnego z zawodowym każdy ma prawo do ochrony przed zwolnieniem z powodów związanych z macierzyństwem, jak również prawo do płatnego urlopu macierzyńskiego, do urlopu wychowawczego po narodzinach lub adopcji dziecka”.

jest oparty na

- Dyrektywie 92/85 z 1992 r.
- Dyrektywie 96/34 z 1996 r.
- art. 8 Europejskiej Karty Społecznej (ochrona macierzyństwa)
- art. 27 Zrewidowanej Europejskiej Karty Społecznej (prawa pracowników mających obowiązki rodzinne do równości szans i do równego traktowania).

Karta Praw Podstawowych art. 35 prawo do ochrony zdrowia

Każdy ma prawo do dostępu do profilaktycznej opieki zdrowotnej i do korzystania z leczenia na warunkach ustalonych w ustawodawstwie i praktyce krajowej.

Przy określeniu i realizacji wszystkich praktyk i działań Unii zapewnia się wysoki poziom opieki zdrowotnej.

jest oparty na

- art. 152 TWE
- art. 11 Europejskiej Karty Społecznej RE (prawo do ochrony zdrowia)
- art. 12 Europejskiej Karty Społecznej RE (prawo do zabezpieczenia społecznego)

Karta Praw Podstawowych Unii Europejskiej w obszarze praw społecznych, w tym zakresie zabezpieczenia społecznego, potwierdza wcześniejsze regulacje przyjęte w Unii Europejskiej i Radzie Europy i pośrednio w MOP-ie.

Nie tworzy nowego katalogu praw w tym zakresie.

Została na ostatnim szczycie w Brukseli włączona do Konstytucji Europejskiej (Traktatu ustanawiającego Konstytucję dla Europy).

Tabela 1. Koordynacja obowiązków wynikających z międzynarodowych i europejskich standardów zabezpieczenia społecznego przyjętych przez Polskę – 2004 r.

	Świadczenia zdrowotne			Świadczenia emerytalne		Świadczenia rodzinne	Świadczenia macierzyńskie		Świadczenia z tytułu śmierci żywiciela
Europejska Karta Społeczna	Art. 13 § 1		Art. 1 § 1, 3, 4		Art. 15 § 1, 2	Art. 16	Art. 8 § 1		
Art. 12(1)									
Art. 12(2)									
Art. 12(3)									
Protokół do Kodeksu	Część II	Część III	Część IV	Część V	Część VI	Część VII	Część VIII	Część IX	Część X
Europejski Kodeks Zabezpieczenia Społecznego	Część II Świadczenia zdrowotne	Część III Świadczenia chorobowe	Część IV Świadczenia z tytułu bezrobocia	Część V Świadczenia emerytalne	Część VI Świadczenia z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych	Część VII Świadczenia rodzinne	Część VIII Świadczenia macierzyńskie	Część IX Świadczenia w razie inwalidztwa	Część X Świadczenia z tytułu śmierci żywiciela
Konwencja nr 102	Część II	Część III	Część IV	Część V	Część VI	Część VII	Część VIII	Część IX	Część X
Konwencje MOP	Nr 130 Część II	Nr 130 Część III	Nr 168	Nr 128 Część III	Nr 121		Nr 183	Nr 128 Część II	Nr 128 Część IV
		Nr 24	Nr 44	Nr 35	Nr 17		Nr 102	Nr 37	Nr 39
		Nr 25		Nr 36	Nr 18 Nr 42		Nr 3	Nr 38	Nr 40

Objaśnienia:

1. Ciemnoszary – zobowiązania przyjęte przez ratyfikację.
2. Jasnoszary – zobowiązania się pokrywają.
3. Przerwana linia – jak można je skoordynować.

Źródło: A. Egorov, *Future Activities of ILO*, referat, na seminarium pt. „Europejskie standardy zabezpieczenia społecznego a współczesne rozwiązania polskie”, Warszawa 28–29 czerwca 2004 r.

NOWE KSIĄŻKI

Witold Nieciński, *STUDIA I PRACE 1964–2004. SPRAWY MIESZKANIOWE. POLITYKA SPOŁECZNA. PROBLEMY POLITYCZNE*. Wybór i redakcja dr hab. Cezary Żołędowski, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Ekonomicznej w Białymstoku, Białystok 2002, stron 244.

PRZESZŁOŚĆ I PRZYSZŁOŚĆ POLSKIEJ POLITYKI MIESZKANIOWEJ. Praca zbiorowa pod redakcją Lucyny Frąckiewicz, Instytut Pracy i Spraw Socjalnych, Instytut Gospodarki Nieruchomościami, Warszawa 2005, stron 286.

KAPITAŁ SPOŁECZNY. Praca zbiorowa pod red. Lucyny Frąckiewicz i Andrzeja Rączaszka, Prace Naukowe Akademii Ekonomicznej w Katowicach, Katowice 2004, stron 330.

KAPITAŁ SPOŁECZNY WE WSPÓLNOTACH. Redaktor naukowy Henryk Januszek, Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej w Poznaniu, Poznań 2005, stron 344.